RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU VIOLENŢA ÎN FAMILIE

Gicu ARION

CZU: 343.54:343.222 ***arion.gicu@gmail.com***

The present investigation is intendend to analyse the criminal liability for the offense reffered to in Article 2011 by analyzing the signs of the felony's component, establishing the national and international regulations in preventing and eradicating domestic violence, by comparing the rule of domestic violence with the rules laid down by the other States legislation. Moreover, the present work establishes the mechanism for demarcation of this offence from the related rules, such as criminal or misdemeanor rules.

Violenţa în familie reprezintă o problemă care îşi are rădăcinile încă din vechi timpuri. În Republica Moldova infracţiunea de violenţă în familie a fost introdusă în Codul penal în anul 2010 prin articolul 2011 intitulat „Violenţa în familie". În sensul Legii cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie nr.45 din 01.03.2007 [1], violenţa în familie reprezintă acte de violenţă fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepţia acţiunilor de autoapărare sau de apărare ale altei persoane, inclusiv ameninţarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie în privinţa altui membru al aceleiaşi familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral.

Din 2010 până în momentul actual, infracţiunea de violenţă în familie a suferit multe modificări, legiuitorul încercând să acopere pe deplin latura obiectivă a acestei infracţiuni şi să amortizeze legislaţia naţională şi politicile naţionale la nivelul tratatelor internaţionale ce prevăd combaterea violenţei în familie la care Republica Moldova este parte.

Întru realizarea scopurilor de protecţie a familiei şi stoparea infracţiunilor îndreptate împotriva femeii, copiilor şi tuturor membrilor unei familii, în plan internaţional există o bază legislativă foarte vastă, iar una dintre cele mai importante este Convenţia Consiliului Europei cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei în familie [2].

Convenţia sus-menţionată, la fel ca Legea nr.45 din 2007, prevede forma de violenţă în familie şi violenţa sexuală, însă legiuitorul

moldav nu a prevăzut modalitatea faptică, violenţa sexuală, în cadrul art. 2011 CP RM. Cu toate acestea, incluzând agravanta prevazută la lit. b^2) art.171 CP RM, violenţa sexuală săvârşită asupra unui membru de familie, fapta dată fiind susceptibilă de răspundere penală.

Analizând în plan comparat infracţiunea de violenţă în familie, cu incriminările altor state, observăm că nu există o politică unică de incriminare a acestui tip de infracţiune, unele state incriminează violenţa în familie ca infracţiune distinctă în Codul penal de alte infracţiuni (România, Portugalia), altele însă incriminează această infracţiune doar prin aplicarea agravantelor respective la fiecare infracţiune din Codul penal unde este posibil (Belgia, Germania). Astfel putem menţiona că în legislaţia penală a Republicii Moldova avem parte de o combinare dintre incriminarea distinctă a infracţiunii de violenţă în familie de alte infracţiuni şi, totodată, avem infracţiuni unde sunt folosite agravante pentru a incrimina fapta comisă asupra unui membru de familie.

Prin analiza infracţiunii de violenţă în familie, prevăzută în art.2011 CP RM, observăm că obiectul juridic special al acestei fapte infracţionale are un caracter multiplu. În general, obiectul juridic principal este format de relaţii sociale cu privire la stabilitatea familiei, însă autorul Nicolae Corcea menţionează că obiectul juridic principal al faptei infracţionale de violenţă în familie îl constituie relaţiile sociale cu privire la solidaritatea şi securitatea familială [3, p.32].

Obiectul juridic secundar variază în funcție de aliniatul sau litera articolului şi îl constituie relaţiile sociale cu privire la integritatea corporală, sănătatea, integritatea fizică sau psihică, onoarea şi demnitatea persoanei, bunurile, integritatea acestora şi posibilitatea de a fi utilizate, posesia asupra bunurilor. În cazul prevederilor de la lit.b) alin.(3) şi alin.(4) art.2011 CP RM, obiectul juridic secundar va constitui relaţiile sociale cu privire la viaţa persoanei.

Obiectul material al infracţiunii de violenţă în familie îl reprezintă corpul persoanei (în acele cazuri când săvârşirea violenţei în familie presupune influenţarea directă infracţională asupra corpului victimei). De asemenea, ca obiect material al infracţiunii prevăzute la art.2011 CP RM pot să apară bunuri mobile sau imobile aparţinând victimei, mijloacele economice, care sunt sustrase, distruse, deteriorate etc. [4, p. 35].

Analizând latura obiectivă a infracţiunii de violenţă în familie, observăm că aceasta are următoarea structură:

1. Fapta prejudiciabilă de violenţă în familie manifestată prin acţiunea sau inacţiunea manifestată prin: maltratare sau alte acţiuni violente (lit.a)) alin.(1) art.2011 CP RM); izolare sau intimidare (lit. b) alin. (1) art. 2011 CP RM); privare de mijloace economice (inclusiv lipsirea de mijloace de existenţă primară) sau neglijare (lit.c) alin.(1) art. 2011 CP RM).

2. Urmările prejudiciabile manifestate prin vătămare uşoară, medie, gravă a integrităţii corporale, vătămare gravă soldată cu decesul victimei, determinarea la sinucidere sau incercarea de sinucidere, prejudiciul material sau moral.

3. Legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă şi urmările prejudiciabile.

Important este faptul că infracţiunile prevăzute la lit.a) şi c) alin.(1) art.2011 CP RM sunt infracţiuni materiale, ele se consideră consumate din momentul producerii urmărilor prevăzute, iar infracţiunea prevăzută la lit.b) alin.(1) art.2011 CP RM este o infracţiune formală, ea se consideră consumată din momentul izolării sau intimidării victimei. În cazul lit.a) şi c) alin.(1) art.2011 CP RM, atunci când nu au survenit urmările cerute de norma de incriminare, calificarea se deosebeşte în funcţie de forma de vinovăţie. Astfel, în cazul intenţiei directe, suntem în prezenţa tentativei de infracţiune la art.2011 CPRM, iar în cazul intenţiei indirecte, vom fi în prezenţa contravenţiei de violenţă în familie prevăzută de art.781 CC RM.

În cazul infracţiunii de violenţă în familie, subiect poate fi persoana responsabilă care a atins vârsta de 16 ani. În coraport cu victima, subiectul infracţiunii are calitatea specială de membru de familie (art.1331 CP RM). Cu toate acestea, nu este exclusă eroarea de fapt. Astfel, dacă făptuitorul consideră eronat că victima are calitatea de membru de familie urmărind săvârşirea infracţiunii tocmai asupra persoanei având o asemenea calitate specială, cele săvârşite urmează a fi calificate ca tentativă la una dintre infracţiunile prevăzute la art.2011 CP RM.

Sub aspectul laturii subiective, observăm că infracţiunea de violenţă în familie se exprimă, în primul rând, în vinovăţie sub formă de intenţie directă sau intenţie indirectă. Şi doar în cazul alin.(4) avem forma de vinovăţie imprudenţa faţă de urmare – decesul victimei.

Din analiza făcută, spre final, venim cu recomandarea de a completa alin.(2) art.2011 CP RM cu litera d) şi e), care vor avea următorul conţinut:

d) săvârşirea infracţiunii cu bună ştiinţă împotriva unei femei gravide ori profitând de starea de neputinţă cunoscută sau evidentă a victimei, care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilităţii ori altui factor. Necesitatea includerii acestei agravante se datorează pericolului social sporite provine din vulnerabilitatea deosebită a victimei. Totodată, menţionăm că în cazul prezenţei acestei agravante la art.2011 CP RM, pedeapsa aplicată făptuitorului ar fi mai mare decât în cazul în care la individualizarea pedepsei penale se va lua în consideraţie circumstanţa agravantă prevăzută la lit.e) alin.(1) art.77 CP RM.

e) săvârşirea infracţiunii impotriva sau în prezenţa unui minor. Această agravantă, necesită a fi introdusă din motivul că infracţiunile de violenţă în familie provocă minorului o stare emotivă foarte mare şi, fără îndoială, lăsă o amprentă enormă asupra psihicului acestuia, creând condiţii care favorizează formarea la minor a gândirii şi unui comportament criminal.

La fel, considerăm că este necesară agravarea pedepsei prevăzute de alin. (4) art. 2011 CP RM, deoarece aceasta prevede aceeaşi pedeapsă ca şi alin.(4) art.151 CP RM, însă odată ce recunoaştem că infracţiunea de violenţă în familie are un grad de periculozitate mai mare, necesită a fi pedepsită corespunzător.

Referinţe:

1. Legea cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie nr.45 din 01.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 55-56, art. 178.
2. Convenţia Consiliului Europei cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice, adoptată la Istanbul la data de 11.05.2011. [Accesat 28.03.2020] Disponibil: https://rm.coe.int/-168046253e
3. CORCEA, N., FURTUNA, Gh. Obiectul juridic generic si obiectul juridic special al violenţei în familie. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2017, nr.3(103). ISSN 1814-3199.
4. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept Penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.